

Selvitys vaihtoehtoisista toimintamuodoista ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen ja yksinäisyyden lievittämiseen

Keskustelutilaisuus vanhusneuvoston kanssa
18.2.2025

Sisällys

1. Toimeksianto
2. Johdanto
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa ja hyvinvointialueella
4. Järjestöyhteistyö Pirkanmaalla
5. Kuntouttava päivätoiminta nyt – tiivistetty palvelukuvaus
6. Palvelutarpeet
7. Peseytymispalvelujen järjestäminen
8. Tavoiteltu muutos - kuntouttava etäpäivätoiminta
9. Perhehoito
10. Lähitoritoiminta Pirkanmaalla
11. Palvelun toteutusvaihtoehdot ja käytettävissä olevat resurssit
12. Tilakysymys – Älykkäät kylätalot hanke
13. Liikkumisen tuki
14. Toimenpidesuosituksset
15. Seuranta

Liitteet: Avustustoiminnan periaatteet koskien ikäihmisten ryhmätoiminnan toteuttamista, Esitys TampereMission Likellä-toiminnasta, Pirkanmaan kuntien väestöennuste, vanhusneuvoston lausunto, monipalveluvaliokunnan mietintö

hyvinvointialue

Toimeksianto – Hyvinvointialuejohtaja Marina Erholan päätös 24.11.2024

§ 72/2024 Työryhmän nimeäminen: vaihtoehtoisia toimintamuotoja ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen ja yksinäisyyden lievittämiseen

Sosiaalihuoltolain (19 §) tukipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joilla ylläpidetään asiakkaiden suoriutumista jokapäiväiseen elämään kuuluvissa toiminnoissa. Tukipalveluihin sisältyy osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä tukeva toiminta, jonka yksi muoto on kunnissa ja myöhemmin Pirkanmaan hyvinvointialueella ollut ikääntyneiden päivätoiminta. Päivätoimintaa ei ole erikseen määritelty lainsäädännössä, mutta sen tarkoituksena on ollut tukea asiakkaiden toimintakykyä ja kotona asumista myöhentäen kotihoidon tarvetta.

Pirkanmaan hyvinvointialueella IKI2035 on suunnitelma siitä, miten ikäihmisten palveluja kehitetään seuraavina vuosina. Suunnitelman mukaisesti ikäihmisten päivätoimintaa vähennetään ja muutetaan etäpäivätoiminnaksi vuoden 2025 aikana. Korvaavan ryhmätoiminnan toteutusvaihtoehtojen selvittämiseksi järjestö- ja kuntakentän kanssa asetetaan laaja-alainen työryhmä. Tavoitteena on edelleen vastata ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen ja osallisuuden tarpeisiin sekä torjua yksinäisyyttä.

Työryhmän tavoitteena on selvittää:

1. Palvelun tarve
2. Eri toimijoiden mahdollisuudet palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen
3. Palvelun toteutusvaihtoehdot ja käytettävissä olevat resurssit.

Työryhmän jäsenet: Tuukka Salkoaho, integraatiojohtaja, puheenjohtaja - Päivi Tryyki, palvelulinjajohtaja - Tuula Jutila, toimialuejohtaja - Milja Koljonen, palvelujohtaja - Sirkku Miettinen, palvelujohtaja - Johanna Sola, suunnittelupäällikkö, sihteeri - Tarja Puskala, hyvinvointijohtaja, Tampereen kaupunki - Janita Koivisto, hr- ja kehittämisjohtaja, Valkeakosken kaupunki - Tuija Peurala, hyvinvointijohtaja, Oriveden kaupunki - Olli-Pekka Silfverhuth, tuomiorovasti, Tampereen seurakuntayhtymä - Matti Helin, järjestöjohtaja, TampereMissio ry - Pirjo Berg, toiminnanjohtaja, Jalmari Jyllin säätiö

Työryhmä voi kuulla työskentelyn tukena tarvittavia asiantuntijoita, mm. vanhusneuvosta ja Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestöyhteistyöryhmä. Työryhmän työskentelyaika on 1.1.- 31.3.2025. Työryhmä esittää raporttinsa ja suosituksensa etenemisestä hyvinvointialueen aluehallitukselle ja Pirkanmaan johtajakokoukselle huhtikuussa 2025.

Johdanto

- Työryhmän perustamisen ponttimena oli vilkas yhteiskunnallinen keskustelu ikäihmisten päivätoiminnan toimintamallin ympärillä loppuvuodesta 2024.
- Päätös etäpäivätoimintaan siirtymisestä nosti huolen ikäihmisten yhteisöllisyyden vähenemisestä, yksinäisyyden kasvamisesta ja sitä myötä toimintakyvyn heikkenemisestä.
- Työryhmän tehtäväksi annettiin rakentaa **vaihtoehtoinen toimintamuoto** tähän huoleen ja tarpeeseen vastaamiseksi.
- Keskeisin elementti toimeksiannon sisällössä on ollut juurikin vaihtoehtoisuus. Työryhmän tehtävänä ei ole ollut etsiä keinoja säilyttää nykyinen toimintamalli tai esimerkiksi skaalata sitä vain pienemmäksi. Lähtökohtana on pidetty sitä, että nykyinen kuntouttavan päivätoiminnan toimintamalli korvataan etäpäivätoiminnalla ja että **työryhmän rakentama vaihtoehtoinen toimintamalli on tätä täydentävää, hyvinvointia ja terveyttä edistävää, toimintaa.**
- Koska sekä kunnilla että hyvinvointialueilla on kummallakin **ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy toimijan muihin lakisääteisiin tehtäviin, on työryhmän raportissa ollut välttämätöntä tehdä oikeudellinen jäsenitys toimivallanrajoista ja lakisääteisistä velvoitteista organisaatioiden osalta koskien kyseistä tehtävää.**

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa ja hyvinvointialueella

Oikeudellinen jäsenitys

Hyvinvoinnin edistäminen kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävänä

Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu sekä kunnan että hyvinvointialueen vastuulle ja toimiakseen edellyttää

→ toimivia rakenteita ja käytäntöjä

→ poikkihallinnollista yhteistyötä.

- Hyvinvointialueen ja kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävästä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 6 ja 7 pykälissä.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin velvoite edistää väestön terveyttä viittaa yhtäältä sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevään toimintaan ja toisaalta yhteiskunnan olosuhteiden kehittämiseen julkisen vallan eri toimintaloikoilla yleisesti väestön terveyttä edistävään suuntaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#)

6 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. **Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.**

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. **Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.** Kunnan on osallistuttava 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin neuvotteluihin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#)

7 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. **Hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin.**

Hyvinvointialueen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointialueen on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.

Hyvinvointialueen on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointialueella on raportoitava asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain. Lisäksi hyvinvointialueella on valmisteltava aluevaltuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa. Hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnassa säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 29 §:ssä. Hyvinvointialueen on julkaistava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma julkisessa tietoverkossa.

Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. **Lisäksi hyvinvointialueen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.** Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta

Kunnan vastuu liikunnan edellytysten luonnista

- Koska kummankin toimijan vastuu hyte-työstä määrittynyt lakisääteisten tehtävien kautta, tulee myös tarkastelu tehdä oikeudellisen jäsenyykseen perustuen.
- Kunnan vastuun osalta käsittely on mielekästä aloittaa **liikuntalain ja kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain** kautta, joissa kummassakin on vahvat **hyvinvointia ja terveyttä edistävät tavoitteet ja elementit läsnä.**

[Liikuntalain 5 §:ssä](#) säädetään kunnan vastuusta seuraavasti:

5 § Kunnan vastuu

Yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:

- 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;**
- 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoimintaa; sekä
- 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain [\(410/2015\) 22 §:ssä](#) säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kunnan tulee arvioida asukkaitensa liikunta-aktiivisuutta osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain [\(612/2021\) 6 §:ssä](#) tarkoitettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. [\(8.7.2022/639\)](#)

Kunnan hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei niitä toteuteta liiketoiminnallisin tavoittein ja perustein.

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Liikuntalain 5 §:stä

- Koska vastuu liikuntaedellytysten luonnista on yksiselitteisesti määritelty kunnalle, ei sitä tai osaa siitä voida siirtää hyvinvointialueelle (Hyvinvointialue voi sopimuksen perusteella hoitaa ainoastaan sellaisia kuntien tehtäviä, **joita ei ole laissa erikseen säädetty kunnan tehtäväksi**).
- Hyvinvointialueen kautta järjestetty tai tuotettu liikuntapalvelu kytkeytyy aina palvelupäätökseen tai osaksi hoitoa esimerkiksi kuntoutustilanteessa.
- Mikäli hyvinvointialue järjestäisi esimerkiksi kaikille ikäihmiselle suunnattua avointa kuntosalitoimintaa, rikkoisi se sekä toimivaltarajoja että kilpailuneutraliteettia.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta

3 § Kunnan tehtävät

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

- 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
- 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
- 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa;
- 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen;
- 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa;
- 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa;**
- 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Kunnan tulee 1 momentin mukaisia tehtäviä ja niihin liittyviä palveluita järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Kunta voi järjestää kulttuuritoiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisessä tulee olla riittävä ja monipuolista asiantuntijaosaamista.

Kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu yleisistä kirjastoista annettuun lakiin ([1492/2016](#)), taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin ([633/1998](#)), museolakiin ([729/1992](#)), teatteri- ja orkesterilakiin ([730/1992](#)) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin ([632/1998](#)).

Yhteistyö kulttuuritoiminnassa

7 § Yhteistyö

Tämän lain tavoitteiden edistämiseksi ja kunnan tehtävien toteuttamiseksi kunnassa tulee tehdä yhteistyötä kunnan eri toimialojen välillä.

Kunnan tulee paikalliset olosuhteet ja voimavarat huomioon ottaen edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä muiden kuntien, hyvinvointialueiden, viranomaisten ja maakunnan sekä kulttuuri- ja taidealan ja muiden toimialojen toimijoiden kanssa. [\(8.7.2022/641\)](#)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella

- Koska lainsäädäntö lähtee siitä, että kunta vastaa ikäryhmäriippumattomasti niin liikunta- kuin kulttuuripalveluiden järjestämisestä herää kysymys, mistä hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on lopulta kysymys.
- Hyvinvointialueen hyte-tekeminen konkretisoituu ongelmien ja haittatekijöiden tunnistamisena, näihin liittyvänä varhaisena tukena, ohjauksena ja neuvontana sekä hyte-työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamisena.
- Sote-palveluissa hyte-työ on mitä suurimmassa määrin oikeanlaista puheeksi ottamista, neuvontaa ja ohjaamista esimerkiksi ravitsemuksen, liikunnan, päihteiden, uhkapelaamisen, väkivallan ehkäisyn tai muiden hyvinvointia ja terveyttä haastavien ilmiöiden osalta. Hyte-työ on siis läsnä kaikissa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista säädetään vielä erikseen hyvinvointia ja terveyttä edistävistä palveluista

[12 § hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut](#)

Hyvinvointialueen on järjestettävä ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja.

Lisäksi hyvinvointialueen on tarjottava hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia terveystarkastuksia, vastaanottoja tai kotikäyntejä erityisesti niille ikääntyneeseen väestöön kuuluville, joiden elinoloihin tai elämäntilanteeseen arvioidaan tutkimustiedon tai yleisen elämäkokemuksen perusteella liittyvän palveluntarvetta lisääviä riskitekijöitä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin palveluihin on sisällytettävä:

- 1) hyvinvoinnin, terveellisten elintapojen ja toimintakyvyn edistämiseen sekä sairauksien, tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisyyn tähtäävä ohjaus;
- 2) ikääntyneen väestön terveyden ja toimintakyvyn heikkenemisestä aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien tunnistaminen ja niihin liittyvä varhainen tuki;
- 3) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskeva ohjaus;
- 4) sairaanhoitoa, monialaista kuntoutusta ja turvallista lääkehoitoa koskeva ohjaus; sekä
- 5) ohjaus kunnassa ja hyvinvointialueella tarjolla olevien hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien palvelujen käyttöön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa neuvonnassa on kannustettava ikääntynyttä väestöä oman asumisensa ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut palvelut voidaan järjestää ja tarjota ikääntyneen väestön neuvolatoimintana.

Vaihtoehtoja lainsäädännön pohjalta

- Toimintamallin kehittämisen osalta lainsäädännön asettamat reunaehdot siis rajaavat pois merkittävän määrän mahdollisuuksia, joissa hyvinvointialue olisi itse järjestämässä ikäihmisille vaihtoehtoista **avointa, palvelupäätöksiin perustumatonta, ryhmätoimintaa.**
- Ratkaisun avaimet voisivat kuitenkin löytyä järjestyhteistyöstä ja sote-järjestämislain 6 ja 7 §:ien mukaisesta tuesta hyvinvointia ja terveyttä edistävillä järjestöillä.

Järjestöyhteistyöstä Pirkanmaalla

Järjestöyhteistyöstä Pirkanmaalla

- **Sote-järjestämislain mukaan hyvinvointialueella ja kunnilla on velvoite edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.** Toimintaedellytysten tukemisen tapoja ei laissa ole määritelty tarkemmin, eikä otettu kantaa siihen, millä työnjaolla hyvinvointialue ja kunnat tehtävää toteuttavat.
- Pirkanmaa on maan suurin hyvinvointialue, jossa kuntia on yhteensä 23. Vuoden 2023 lopussa hyvinvointialueen asukasmäärä oli 539 309. Väestöstä noin 34 % kuului ikäryhmään 0-29 vuotiaat, 38 % sijoittui ikäryhmään 30–59-vuotiaat ja **28 % kuului 60 vuotta täyttäneisiin ja sitä vanhempiin ikäluokkiin. Pirkanmaan alueen järjestöjen toiminta kohdentuu monipuolisesti kaikkiin näihin ikäryhmiin kuuluvan väestön tarpeisiin.**
- Patentti- ja rekisterihallituksen 1.7.2024 tilastojen mukaan Suomessa oli rekisteröityneitä yhdistyksiä yhteensä 107 812, joista 9 217:n kotipaikkakunta on Pirkanmaalla. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjä rekisteriin on ilmoitettu 733, kulttuurialan yhdistyksiä 1804, vapaa-ajan yhdistyksiä 943, urheilu- ja liikuntayhdistyksiä 1527 sekä maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyviä yhdistyksiä 197. Kyläyhdistyksiä Pirkanmaalle on rekisteröityneenä yhteensä 161 ja eläkeläisjärjestöjä sekä -yhdistyksiä yhteensä 94.
- Pirkanmaan hyvinvointialueen strategiassa vuosille 2023-2025 yhdeksi kärkiteemaksi on nostettu yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut. **Keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu alueen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tiiviin kunta- ja järjestöyhteistyön avulla.** Asiakastyössä järjestöyhteistyö näkyy erityisesti matalan kynnyksen toiminnassa, etsivässä työssä, ennaltaehkäisevissä palveluissa ja elintapaohjauksessa. Asiakastyöhön kiinnittyvän yhteistyön lisäksi järjestöt ovat olleet mukana esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmien valmistelussa, ohjelmatyössä ja hyvinvointialueen hoito- ja palveluketjujen laadinnassa . Yhteiskehittämistä on tehty myös erilaisissa työpajoissa. Viestinnällistä yhteistyötä tehdään mm. infotilaisuuksissa, foorumeissa, yhteisissä webinaareissa ja nettisivustoilla.

Järjestöavustukset hyvinvointialueella

- Järjestöavustukset ovat hyvinvointialueelle yksi tapa toteuttaa järjestämislain (612/2021) 7§ mukaista velvoitetta tukea hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Avustuksia on myönnetty kumppanuus-, yleis- ja kohdeavustuksina hyvinvointia ja terveyttä edistävään, hyvinvointialueen strategian mukaiseen toimintaan, joka täydentää hyvinvointialueen tuottamia palveluita. Pirkanmaan hyvinvointialueen yleiset avustusperiaatteet on päivitetty vuodelle 2025 ja hyväksytty aluehallituksessa 26.8.2024 § 229.
- Periaatteiden mukaan hyvinvointialue avustaa lakisääteisiä tehtäviään täydentävää järjestölähtöistä toimintaa, kun se on alueellisesti kattavaa ja hyvinvointialueen strategian mukaista. Vuodelle 2025 päivitettyihin järjestöjen avustusperiaatteisiin on lisätty ehto, että avustuksen hakijalla tulee olla ajankohtaiset tiedot palvelutietovarannossa (PTV)35 ja/tai Lähellä.fi-palvelussa.
- Järjestöavustuksilla tuetaan toimintaa, joka **täydentää** hyvinvointialueen tuottamia palveluja ja tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden tai pelastuspalveluiden kanssa. **Avustettavan toiminnon tulee vastata hyvinvointialueen asukkaiden hyvinvoinnin vajeisiin ja toteuttaa hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmien strategisia painopisteitä.** Avustusta voidaan myöntää hakijalle, jonka kotipaikka ja toiminta ovat Pirkanmaalla tai jonka säännöllinen toiminta sijoittuu Pirkanmaan alueelle.
- Jokaisessa Pirkanmaan kunnassa oli vuonna 2024 kumppanuus- tai yleisavustusta saaneita järjestöjä. Periaatteena on, että avustettava toiminnan tulee olla järjestön kotipaikkakunnan ja jäsenistön lisäksi avointa muillekin tai toimintaa on jalkautettu eri puolille Pirkanmaalla.

Muutoksia sosiaalisessa kuntoutuksessa – analogiaa kuntouttavan päivätoiminnan muutoksiin

- Hyvinvointialueen [asiakkuus- ja laatujaosto päätti kokouksessaan 3.2.2025](#) vuoden 2025 kumppanuus- ja yleisavustuksista. Yleisavustuspäätöksen yhteydessä päätettiin merkittävästä muutoksesta sosiaalisen kuntoutuksen toteutuksen osalta. *(Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu. Sosiaalihuoltolain 17 § mukaisesti Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua ja tavoitteellista tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi.)*
- Kunnista Pirhaan siirtyi hyvin erilaisia sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamisen tapoja ja malleja. Malleja oli tarpeen yhdenmukaistaa. Uudelleenmäärittelyn myötä osa aiemmin sosiaalisen kuntoutuksen nimellä ostopalveluna järjestystä toiminnasta päättyy, koska se ei Pirhan näkökulmasta toteutunut lain edellyttämällä tavalla. **Toimintaan aiemmin osallistuneille päätettiin kuitenkin turvata mahdollisuus yhteisölliseen toimintaan kohdentamalla ostopalveluihin aiemmin kohdennettua määrärahaa järjestöjen avoimeen toimintaan.** Tuleva ostopalveluiden sisältö eroaa avustuksia järjestetystä toiminnasta. Hankintasopimuksessa on mm. määritelty henkilöstön kelpoisuuksia ja palvelun sisällön vähimmäisvaatimuksia. Muutos on toteutettu suunnitelmallisesti vuoropuhelussa järjestökentän kanssa.
- Yhtymäkohdat käsillä olevaan muutokseen koskien ikäihmisten päivätoimintaan ovat ilmeiset. Mikäli vaihtoehtoisessa toimintamallissa nojataan järjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön, ratkaisu olisi hyvinvointialueen kohdennettu avustushaku tähän toimintaan huhti-toukokuun aikana.

Huomioon otettavia kysymyksiä, mikäli asiassa edetään järjestöavustusten kautta

- Avustuksella emme koskaan osta palvelua tai vaikuttavuutta. Emme myöskään ole määrittelemässä tiukasti toiminnan sisältöä tai henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia. Kohdennettu avustus olisi julkisen toimijan taholta edellytysten luontia kansalaisyhteiskunnalle toteuttaa erilaisia konsepteja ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseksi ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi eripuolilla Pirkanmaata.
- Nykyisissä avustusehdoissa toiminnan alueellisuus tai ylikunnallisuus on avustustoiminnan ehtona. Tätä klausuulia tulee tarkastella kriittisesti, sillä esimerkiksi kyläyhdistykset ja eri eläkeläisyhdistykset paikallisten ratkaisujen toteuttajana tässä kokonaisuudessa ovat huomattava mahdollisuus.
- Toinen erikseen tarkasteltava ja lopulta linjattava kysymys on yhteistyö uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Yhteistyöpotentiaali ja kumppanuus esimerkiksi Tampereen ev.lut. seurakunnan Mummon kammari -toiminnan tai muiden Pirkanmaan seurakuntien järjestämien yhteisöruokailujen kanssa on merkittävä.

Palvelutarpeet

Kuntouttava päivätoiminta nyt

Tiivistetty palvelukuvaus

Tavoiteltu muutos - etäpäivätoiminta

Perhehoito

Peseytymispalveluiden järjestäminen tulevaisuudessa

Lähitoritoiminta Pirkanmaalla

Liikkumisen tuki

Toimenpidesuosituksset

Liitteet